

# Η Ελληνική Επανάσταση

## 1823-1827

### Εμφύλιοι Πόλεμοι (1823-1825)

Ήδη από την αρχή της Ελληνικής Επανάστασης δημιουργήθηκαν διαφωνίες ανάμεσα στους Έλληνες για την ηγεσία του Αγώνα. Οι ανταγωνισμοί αυτοί οδήγησαν σε ένοπλες συγκρούσεις, δηλαδή σε εμφύλιους πολέμους, μετά τη Β' Εθνοσυνέλευση το 1823. Οι λόγοι ήταν οι μεγάλες διαφωνίες των παρατάξεων, οι προσωπικές φιλοδοξίες, τα ατομικά, οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα, που δίχασαν τους αγωνιστές και δεν τους επέτρεψαν να μείνουν ενωμένοι απέναντι στον εχθρό.

Η **α' φάση των εμφύλιων πολέμων (1823-1824)** περιλαμβάνει τις ένοπλες αιματηρές συγκρούσεις ανάμεσα σε **πρόκριτους και Φαναριώτες** από τη μια πλευρά και **Στρατιωτικούς και Φιλικούς** από την άλλη (**Πολιτικοί, με επικεφαλής τον Αλ. Μαυροκορδάτο εναντίον Στρατιωτικών, με επικεφαλής τον Θ. Κολοκοτρώνη**). Η διαμάχη αυτή κατέληξε στην επικράτηση των Πολιτικών (ή αλλιώς Κυβερνητικών), που είχαν και περισσότερη δύναμη και πλούτο, και στον συμβιβασμό των Στρατιωτικών, οι οποίοι αναγκάστηκαν να αναγνωρίσουν τους αντιπάλους τους ως την Επίσημη Κυβέρνηση του Αγώνα.

Η **β' φάση των εμφύλιων πολέμων (1824-1825)** περιλαμβάνει τις αιματηρές συγκρούσεις ανάμεσα σε **Πελοποννήσιους** από τη μια πλευρά και **Στερεοελλαδίτες και νησιώτες** από την άλλη. Οι Στερεοελλαδίτες κατάφεραν να περιορίσουν τους Πελοποννήσιους αναγκάζοντάς τους σε συνθηκολόγηση. Στις συγκρούσεις οι νεκροί και από τις δύο παρατάξεις ήταν πολλοί και ανάμεσά τους και ο γιος του Κολοκοτρώνη. Οι νικητές φυλάκισαν τον Κολοκοτρώνη και τον Οδ. Ανδρούτσο, που λίγο αργότερα δολοφονήθηκε. Βέβαια, το μεγάλο θύμα ήταν η ίδια η Επανάσταση. Ενώ οι Έλληνες ηγέτες της Επανάστασης αλληλοσκοτώνονταν και αναλώνονταν σε εμφύλιες συγκρούσεις, τα ελληνικά νησιά καταστρέφονταν από τον ενωμένο τουρκοαιγυπτιακό στόλο και τα αιγυπτιακά στρατεύματα αποβιβάζονταν στην Πελοπόννησο.

### Κατάληψη Πελοποννήσου από Ιμπραήμ (1825)

Στις αρχές του 1825 οργανώνεται ισχυρή στρατιωτική δύναμη από Αιγύπτιους και Τούρκους με επικεφαλής τον Αιγύπτιο Ιμπραήμ προς την Πελοπόννησο. Οι ελληνικές δυνάμεις, καθώς ήταν καταπονημένες από τον εμφύλιο πόλεμο, αποδεκατίστηκαν εύκολα σε αρκετές περιοχές (**μάχη στη Σφακτηρία**, όπου σκοτώθηκαν ο **Αναγνωσταράς** και ο Ιταλός φιλέλληνας **Σανταρόζα**) και **μάχη στο Μανιάκι**, όπου έπεσε νεκρός ο **Παπαφλέσσας**). Η κατάσταση ήταν ιδιαίτερα κρίσιμη για τους Έλληνες επαναστάτες. Μπροστά στον κίνδυνο η κυβέρνηση του Αγώνα αναγκάστηκε να αποφυλακίσει τους φυλακισμένους στρατιωτικούς και να αναθέσει στον Κολοκοτρώνη και στον Μαυρομιχάλη την ηγεσία του στρατού. Στη **μάχη στους Μύλους** κοντά στο Άργος, οι **Δημήτριος Υψηλάντης, Μαυρομιχάλης και Μακρυγιάννης** κατάφεραν να πλήξουν τις δυνάμεις του Ιμπραήμ. Τελικά, όμως, ο αιγυπτιακός στρατός κατάφερε να καταλάβει την **Τριπολιτσά**, καθώς η τακτική του κλεφτοπόλεμου, που εφάρμοζε ο Κολοκοτρώνης, αποδείχτηκε ακατάλληλη για την αντιμετώπιση του συγκροτημένου αιγυπτιακού στρατού.

### **Πολιορκία του Μεσολογγίου (1825-1826)**

Το 1825 ξεκίνησε η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου αρχικά από τον Κιουταχή και στη συνέχεια από τον Ιμπραήμ Πασά. Οι υπερασπιστές του Μεσολογγίου ήταν περίπου 4.500, υπήρχαν, όμως, διπλάσιοι άμαχοι, των οποίων το πρόβλημα της διατροφής ήταν οξύτατο, καθώς ο εχθρικός στόλος είχε αποκλείσει τον ανεφοδιασμό από τη θάλασσα. Τα μόνα ισχυρά όπλα στα χέρια των πολιορκημένων ήταν η ανδρεία και η υπομονή. Οι πολιορκημένοι του Μεσολογγίου μάταια περίμεναν βοήθεια από τους υπόλοιπους Έλληνες. Μόνη λύση μέσα σε αυτές τις συνθήκες απέμενε η τραγική, ηρωική έξοδος, που τελικά πραγματοποιήθηκε τον **Απρίλιο του 1826**, την Κυριακή των Βαΐων. Η έξοδος των πολιορκημένων Μεσολογγιτών κατέληξε σε σφαγή και αιχμαλωσία. Η **έξοδος του Μεσολογγίου** στάθηκε μια από τις κορυφαίες στιγμές της Ελληνικής Επανάστασης προκαλώντας βαθιά συγκίνηση σ' ολόκληρο τον κόσμο. Η ψυχική δύναμη των υπερασπιστών του Μεσολογγίου αποτυπώνεται στην ποιητική σύνθεση του εθνικού μας ποιητή, **Διονύσιου Σολωμού**, «**Ελεύθεροι Πολιορκημένοι**».

### **Παράδοση της Ακρόπολης στους Τούρκους (1826-1827)**

Η επανάσταση κινδύνευε άμεσα να καταπνιγεί ύστερα από την πτώση του Μεσολογγίου, αφού όλη η Στερεά Ελλάδα βρισκόταν στα χέρια των Τούρκων εκτός από την Αθήνα. Κάτω από την πίεση των στρατιωτικών αποτυχιών και τη λαϊκή κατακραυγή, οι αντίπαλες παρατάξεις του εμφυλίου ήταν τώρα πια ενωμένες, για να αντιμετωπίσουν από κοινού τον μεγάλο κίνδυνο που απειλούσε τη χώρα. Το 1827 ο **Γεώργιος Καραϊσκάκης** από το στρατόπεδο της Ελευσίνας κινήθηκε προς την Αθήνα, για να αντιμετωπίσει την πολιορκία της Ακρόπολης. Όμως, ο θάνατός του και η παράδοση της Ακρόπολης στους Τούρκους έκλεισαν τον κύκλο των συμφορών για την Ελληνική Επανάσταση και έδιναν την εντύπωση ότι η επανάσταση έσβηνε. Χωριά και πόλεις κατεστραμμένα, χιλιάδες οι πρόσφυγες, ανύπαρκτα τα οικονομικά μέσα. Η εικόνα της χώρας έδειχνε τραγική.

### **Η Γ' Εθνοσυνέλευση (Τροιζήνα, 1827)**

Το 1827, καθώς η επανάσταση βρισκόταν σε κρίσιμη καμπή, συγκλήθηκε νέα Εθνοσυνέλευση στην Τροιζήνα. Η Γ' Εθνοσυνέλευση με ψήφισμα εξέλεξε «**Κυβερνήτη της Ελλάδος**» για επτά χρόνια τον **Ιωάννη Καποδίστρια** και ψήφισε το «**Πολιτικόν Σύνταγμα της Ελλάδος**», που θεωρείται δίκαια το δημοκρατικότερο Σύνταγμα της εποχής του.

#### **Η πείνα βασανίζει τους αγωνιστές του Μεσολογγίου**

Αρχίσαμεν, περί τας 15 Μαρτίου, ταις πικραλήθραις, χορτάρι της θαλάσσης· το εβράζαμεν πέντε φοραίς έως ότου έβγαιναν η πικράδα, και το ετρώγαμεν με ξείδι και λάδι ωσάν σαλάτα, και με ζουμί από καβούρους ανακατωμένον και τούτο. Εδόθησαν και εις τους ποντικούς, πλην ήτον ευτυχής όστις εδύνατο να πιάση έναν. Βατράχους δεν είχαμεν, κατά δυστυχίαν. Από την έλλειψην της θροφής αύξαναν αι ασθένειαι, πονόστομος και αρθρίτις. Εις τοιαύτην κατάστασιν ευρισκόμασθον όταν μας έφθασεν γράμμα των απεσταλμένων μας εις Ναύπλιον συσταίνον και να φάγωμεν (εν ανάγκη) ένας τον άλλον. [...] Εκείνην την ημέραν ένας Κραβαρίτης έκοψεν κρέας από το μηρί ενός φονευμένου και το έφαγεν.

Ν. Κασομούλης, Ενθυμήματα στρατιωτικά της Επανάστασεως των Ελλήνων. Από τα 1821 μέχρι των 1833, επιμ. Γ. Βλαχογιάννης, Αθήνα 1939, τόμ. Β', σ. 256.